

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. V. Tres aliæ sententiæ circa consitutivm Divinæ Essentiæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

TOMVS I. sed maxime necessario in se continere, imò esse.

VIII. Similis est explicatio S. Bernardi libro quinto de Consideratione paulò ante medium, dicentis: *Si bonum, si magnum, si beatum, sapientem, vel quicquid tale de Deo dixeris, in hoc verbo insinuat, quod est, EST: nempe hoc est ei esse, quod hac omnia esse: si & centum talia addas, non recessisti ab esse; si ea dixeris, nihil addidisti; si non dixeris, nihil minuisisti.* Loquitur nimirum mellissus Doctor de Deo ut est à parte rei Ens omnimodè perfectum, atque nullam perfectionem ei adjici mente posse, quantumvis multiplicentur, quæ in ipso, antecederet ad intellectus operationem re ipsa non contineatur.

IX. Infinita hoc in genere ex Patribus congerunt oppositæ sententiæ assertores, quæ tamen omnia eadem patiuntur explanationes. Unum solummodo S. Anselmi dictum adjungam, quòd ei præcipuè videam fidere adversarios, & tanquam efficacissimum ad suam sententiam probandam affert P. Granado disputatione illà septimà citatà, num. 3. In Monologio ergo capite decimo-quinto, sic habet: *Quid magis conspicuum, quid magis necessarium, quam quòd eadem natura sit ipsa justitia? Quapropter si queratur, quid sit ipsa summa natura, quid verius respondebitur, quam justitia? Quapropter cum queritur de illà, quid est? non minus congruè respondeatur, justa quam justitia.* Quòd verò exemplo justitiam esse conspicitur, hoc in omnibus, quæ similiter de ipsa natura dicuntur, intellectus sentire per rationem constringitur. Quicquid igitur de illà dicatur, non qualis, vel quanta, sed magis quid sit, demonstratur. Et capite decimo-quinto, cum plures divinas perfectiones enumerasset, subdit: *Idem est quodlibet unum illorum, quòd omnia simul, &c.*

X. Sed hæc S. Anselmi auctoritas nihilo melius adversariorum intentum probat, quam aliorum Patrum dicta, quæ jam explicuimus: hæc enim omnia, ut rectè Scotus, optimè intelliguntur in sensu reali & identico. Ideò verò ad quæstionem *Quid est natura Divina?* rectè respondeatur, *Justitia*: per nomen scilicet substantivum, quia hæc & ejusmodi perfectiones in Deo non sunt qualitates, sed substantia, ipsaque adedò entitas Dei.

XI. Quòd verò non quicquid est realiter in Deo, sit formale constitutum Divinæ Essentiæ, videtur manifestum in Divinis Relationibus, quas fieri omnes debent non ingredi conceptum Essentiæ; alioqui nulla ex Personis Divinis haberet totam Essentiam, cum nulla habeat omnes tres Relationes.

SECTIO QUINTA.

Tres aliæ sententiæ circa constitutum Divinæ Essentiæ.

I. OSTENDIMVS, Attributa conceptum Essentiæ Divinæ non ingredi, sed quantumvis cum ea realiter identificentur, esse nihilominus extrà rationem illius constitutum, eamque nostro concipiendi modo, velut radicem subsequi, & ut supra Patres loquentes vidimus, *Non esse Naturam, sed circa Naturam.* Nunc ergo ulterius in quo Metaphysicus Naturæ, seu Essentiæ Divinæ conceptus situs sit, inquirendum.

II. Quorundam itaque opinio est, rationem ulti-

mò Essentiæ Divinæ constitutum esse *Infinitatem*, ut idem formaliter sit Deus, ac *Ens infinitum*. Sed contrà: vel enim per *Infinitatem* intelligunt perfectionem in omni genere Entis, ut idem sit Essentia Divina, ac quid habens formaliter omnem perfectionem possibilem: tunc autem relabuntur hi Auctores in sententiam hæcenus impugnatam: Deus enim est infinite justus per Attributum *Iustitiæ*, infinite misericors per Attributum *Misericordiæ*, & sic de cæteris: Ergo si Essentia Divina includat formaliter omnem perfectionem possibilem, includit Attributa, quòd superioribus sectionibus ostensum est, dici non posse.

III. Si verò per *Infinitatem* nihil aliud intelligant quam illimitatum existendi modum, finis omnis ac termini expertem: hæc ratio non Essentiæ tantum, sed Attributis etiam, omnique adedò prædicato Divino convenit: in Deo siquidem quicquid est, sine termino est, nullisque limitibus circumscriptum: & sicut *Essentia* in ratione Essentiæ, ita *Potentia* in ratione potentis, *Iustitia* item, *Misericordiæ*, *Bonitas*, &c. in suo quæque genere est infinita.

Hinc ergo aperte constat ultimum Essentiæ Divinæ, Metaphysicè sumptæ, constitutum non esse *Infinitatem*, utpotè quæ est generale prædicatum, omnique rationi Deo inexistenti commune: constitutum autem *Essentiæ*, quæ talis, ut in omni re videmus, esse debet quòd illi peculiare, quòdque ei soli conveniat. Conf. ultimum cujusque rei constitutum, est etiam ejusdem ab omni alio distinctivum: nequit ergo esse quidquam illi cum aliis commune, sed quòd ei uni competat: *Infinitas* autem, ut dictum est, tam in Attributis reperitur, quam in Essentiâ.

IV. Sicut ergo *finitas* non potest esse ultimum constitutum *Entis creati*, quia in omnibus reperitur; ita nec *Infinitas*, *Entis increati*: Essentiæ, inquam, Divinæ Metaphysicè sumptæ. Quamvis enim hic conceptus *Substantia infinita* Essentiam Dei distinguat ab omni ente creato, non tamen ab omni increato: *Omnipotentia* siquidem, *Iustitia*, *Bonitas*, Attributa denique omnia & substantia sunt, & infinita.

VI. Secunda itaque aliorum sententia est, ultimum constitutum Divinæ Essentiæ esse *Ens à se*, vel *ex se*, vel *per se*, *Ens increatum*, vel etiam simpliciter *Esse*, seu habere essentialiter existentiam: eodem enim ferè hæc omnia recidunt: quòd namque est *à se*, vel *ex se*, necessariò est, cum nullam habeat causam productivam, à qua in existendo dependeat, sicque nihil illud impedire potest quo minus existat. Hanc sententiam inter alios tenet P. Vckenus hic, Disp. 3. cap. 5. n. 19.

VII. Hæc sententia primo aspectu non parum in se habere videtur probabilitatis, eamque à nonnullis ex ejus fautoribus plausibiliter aliquando defensionem audivi. Si tamen quis eam propius intueatur, isdem fere patere incommodis videbit, quibus priorem sententiam obnoxiam fuisse ostendimus. Quamvis enim *Ens à se*, *Ens necessarium*, &c. exitum quiddam præ se ferant, & excellentiam sonent Deo dignam, Divinamque Essentiam ab omni creato distinguant, non tamen eam distinguunt ab omni increato, sed in cunctis Dei prædicatis includuntur, non minus quam *Infinitas*.

VIII. Cum ergo abstractius hic de Essentiâ loquamur, prout nimirum non à creaturis tantum, sed ab Attribu-

Assertores nonnulli, constitutum Essentiæ Divinæ esse Infinitatem.

Infinitas est prædicatum Attributis & Essentiæ commune.

Offenditur, Infinitatem non posse esse ultimum constitutum Divinæ Essentiæ.

Infinitas non magis est ultimum constitutum Entis increati, quam finitas creati.

Ens à se non constituit conceptum Dei Essentialem.

Difficilius quòd S. Anselmi.

Explicatur hæc S. Anselmi auctoritas.

Relationes Divinæ non sunt de formali conceptu Essentiæ.

Attributa conceptum Essentiæ non ingrediuntur.

*Veritas
essentiae,
Ens à se, non
constituere
Divinam
Essentiam.*

Attributis etiam Divinis distinguitur, statui in conceptu nequit Attributis cum Essentia communi. Conf. Ens primà divisione ab omnibus dividitur in *Increatum, & creatum, seu, à se, & ab alio*: Ergo cuiusque in divinis pradicatis convenit conceptus *Entis*, convenit etiam conceptus *increati, & à se*: Sed nullus negat in omni pradicato divino, quantumvis abstractè considerato, includi implicite conceptum *Entis*: Ergo in omni etiam pradicato divino includitur implicite *Increatum & Aseitas*, sicut in omni re & pradicato creato includitur implicite *Abaleitas*.

IX.
*Essentiam
Dei nonnulli
patuunt in
actuali in-
tellectione.*

Tertia denique sententia Essentiam Divinam consistere affirmat in actuali intellectione, eò scilicet quòd hic conceptus omnium in Deo sit perfectissimus, ac primus pradicatorum in Deo non transcendendum, & ad quem reliquæ Dei perfectiones velut Attributa, & Metaphysicæ proprietates consequuntur: Volitio enim imprimis ad intellectionem, ut realiter in creatis (nihil quippè volitum quin præcognitum) ita ratione nostrâ in Deo subsequitur: Voluntatem denique comitantur vel sequuntur alia Attributa in eâ fundata, *Iustitia, Misericordia, Omnipotentia, &c.* Primus ergo in Deo conceptus determinatus est *actualis Intellectus*; in eâ igitur Essentia Dei, Metaphysicè sumpta, convenientissimè statuitur. Ita Suarez in *Metaph. d. 30. l. 15. Concl. 3. & lib. 11. de Trin. c. 5. n. 16. Passolus l. p. q. 4. a. 2. dub. 7. n. 48. & 51. secuti Aureolum in l. d. 35. p. 1. a. 3.* Quam etiam sententiam tenet eruditissimus D. Caramuel in *Theologia rationali, Medit. 4. art. 4.* Citantur insuper Cajetanus, Capreolus, Ferrara, Bannez, & alii Thomistæ; sed hi nihil aliud dicunt, quàm gradum *intellectualis*, nostro concipiendi modo, ultimæ differentie locum in Deo tenere: quod non arguit Essentiam Dei Metaphysicè sumptam, in actuali intellectione sitam esse, ut mox videbimus.

*Pradicata
particularia
ratione no-
strâ sequuntur
intel-
lectionem.*

X.
*Valde proba-
bile est hac
sententia.*

Hanc sententiam ex omnibus hactenus relatis, maximè censo probabilem, & si planè non detur in Deo actus primus intelligendi, amplectendam. Prius ergo quàm de ea ferri iudicium possit, hæc quæstio est discutienda.

SECTIO SEXTA.

Sitne in Deo actus primus intelligendi.

I.
*Status que-
stionis.*

CONSTANS Theologorum, certissimâque sententia est, Deum realiter loquendo, esse suum intelligere, actualissimamque intellectionem secum habere identificatum. Quæstio ergo præsens est, utrum hæc rerum omnium scientia, hoc inquam perfectissimum Dei intelligere, ita in eo sit, ut actum primum, etiam ratione nostrâ, excludat.

II.
*Non est in
Deo ratione
nostrâ actus
primus pro-
ductivus
intellectionis
essentialis.*

Qua in re indubitatum apud omnes est, sicut re ipsa nullus est actus primus per modum veræ potentie à parte rei productivæ actualis intellectionis essentialis in Deo, utpotè que est essentialiter improducta: ita nec ratione nostrâ posse huiusmodi quidquam in eo concipi. Sicut eadem de causâ in Deo concipere nequimus rationem corporis, aut quid simile: esto enim penes intellectum sit in re quæpiam cum veritate concipere inadæquatè id quod in eâ est, non tamen quod in ea non est: foret enim actus falsus, objecto scilicet, prout est à parte rei difformis, nec pradicatum verè in Deo existens apprehendit, sed extraneum ei affingit.

R. P. Comptoni Theol. Scholast. Tom. I.

Ulterius notandum, licet à parte rei omnia in Deo realiter sint unum, posse tamen intellectum, ut in aliis rebus, ita & in Deo varios conceptus inadæquatos formare diversarum, quæ in eo continentur, perfectionum, easque intentionaliter à se invicem dividere, *Iustitiam scilicet, Misericordiam, Intellectum, Voluntatem, Relationes, Essentiam, &c.* Cùm enim hæc perfectiones, quæ in rebus creatis sunt dispersæ, reperiantur in Deo in unum conjunctæ, sufficiens fundamentum præbetur intellectui ad illas in Deo distinguendas, & mentaliter separandas, nunc scilicet unam concipiendam, nunc aliam: sicut in pradicatis *Entis, Substantie, Viventis, & similibus*, fieri posse omnes fatentur, tum in divinis, tum in creatis.

III.
*Perfectiones
in Deo iden-
tificatas in-
tellectus in-
tentionaliter
possit divi-
dere.*

Prima itaque sententia negat in Deo concipi posse actum primum intelligendi, ab actuali intellectione distinctum: ita Aureolus in l. d. 35. a. 3. Gabriel ibidem, dub. primo: quam etiam sententiam latè probat, & nervosè defendit P. Herice, tract. 1. de Scientia Dei, disp. 2. cap. 3. Eandem opinionem tenet P. Hurtado disp. ult. *Metaph. l. 2. n. 22.* & ex recentioribus non pauci. Citatur etiam à nonnullis P. Suarez: de ejus tamen mente numero sexto.

IV.
*Prima sen-
tentia negat
in Deo actum
primum.*

Secunda sententia è contrario affirmat, esse ratione nostrâ in Deo intellectum per modum actus primi. Ita Vasquez l. p. d. 102. c. 1. & d. 119. c. 3. & alibi sæpè, Molina primapart. quest. 4. art. 4. Maratus tract. de Deo d. 44. sect. 4. Granado l. part. d. 1. de Scientia Dei, n. 5. Alarcontract. 2. de Scientia Dei, d. 1. c. 1. P. Arriaga l. p. d. 15. l. 3. estque frequentissima inter Theologos opinio.

V.
*Secunda sen-
tentia statuit
actum pri-
mum intel-
ligendi in
Deo.*

Hanc etiam sententiam, licet à nonnullis pro contrariâ citetur, tenet apertè P. Suarez d. 30. *Metaph. sect. 15.* Esto namque à numero quarto usque ad duodecimum, neget Deo veram potentiam Physicam, seu vim producendi & recipiendi intellectionem essentialem, numero tamen 12. & 13. ait posse nos per rationem præcindere in Deo aliquid per modum radicis respectu intellectionis actualis: quod etiam sectione 16. numero 9. affirmat de voluntate, modo illud non concipiamus tanquam productivum aut receptivum intellectionis & volitionis: hoc enim, cùm in Deo non sit, concipi in eo nequit per conceptum inadæquatam: actus quippè præcisivus, ut sæpè dixi, non representat in re quæpiam id quod in ea non est, sed inadæquatè representat quod est. Unde P. Herice citatus fatetur tandem num. 21. Patrem Suarez esse in hac sententia.

VI.
*P. Suarez
admittit in
Deo actum
primum in-
telligendi.*

Mihi hæc in re probabilius videtur, cum auctoribus secundæ sententiæ, dari in Deo intellectum per modum actus primi, sive eum appellare quis velit cum quibusdam, potentiam intellectivam, siue cum aliis, vim & facultatem per modum radicis perceptivam objectorum. Hæc videtur mens S. Thomæ l. part. quest. 41. a. 4. ad tertium, ubi loquens de intellectione & volitione actuali in Deo, sic habet: *Respectu, inquit, horum actuum non potest salvari ratio potentie in Deo, nisi secundum modum intelligendi & significandi tantum, &c.* En ut S. Doctor concedit ratione nostrâ potentiam in Deo ad actualem intellectionem, quæ est ipsissima nostra conclusio. Et lib. 2. contra Gentes. c. 10. *Si aliquis, inquit, actiones Deo convenient que manent in agente, respectu illarum non dicitur in Deo potentia, nisi secundum modum intelligendi, non secundum rei veritatem: huiusmodi autem actiones sunt intelligere & velle.* Quod etiam alibi sæpè asserit: licet enim ubique neget dari in Deo potentiam effectivam

VII.
*Datur in
Deo intel-
lectus per mo-
dum actus
primi.*

*S. Thomas
atruit in
Deo actum
primum in-
telligendi.*